

А.І. Левківська, IV курс, гр. ЕП-35, ФЕМ
Науковий керівник – к.е.н., доц. О.Г. Денисюк
Житомирський державний технологічний університет

ВІДТВОРЕННЯ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Майновий потенціал підприємства є складною системою, ефективне управління якою в умовах нестабільного зовнішнього та внутрішнього середовища є основою успішного функціонування та розвитку суб'єкта господарювання в цілому. Одним із першочергових завдань управління ним є забезпечення ефективного відтворення його основних об'єктів. Проблеми відтворення об'єктів майнового потенціалу сьогодні актуальні як ніколи, оскільки вони морально та фізично зношені, а також їхній обсяг недостатній для ефективного господарювання.

Вивчення різноманітних аспектів відтворення об'єктів майнового потенціалу знайшло своє відображення в роботах таких вчених-економістів: Т.М. Старицького, В.С. Котковського, Н.В. Швеця, Н.В. Довгалюка, О.С. Федоніна, М.І. Лагуна, Я.В. Колеснік, І.С. Благун, І.Т. Зварича.

Відтворення як економічна категорія означає безперервне відновлення виробництва товарів, послуг та духовних благ, на основі якого здійснюється відтворення всіх елементів економічної системи продуктивних сил, техніко-економічних, організаційно-економічних та виробничих відносин (або відносин економічної власності), а також господарського механізму.

Відтворення майнового потенціалу – це процес формування, оновлення об'єктів майнового потенціалу на основі використання внутрішніх та зовнішніх джерел, ціль якого є якісне покращення його об'єктів для забезпечення прибуткового господарювання підприємства.

При формуванні та використанні об'єктів майнового потенціалу господарюючих систем розрізняють просте, звужене та розширене відтворення.

Просте відтворення потенціалу здійснюється в незмінних обсягах для відновлення спожитих факторів виробництва і забезпечення безперервності його функціонування.

Розширене відтворення потенціалу підприємства передбачає кількісний та якісний розвиток виробничих факторів й інших складових потенціалу, які забезпечують вищу результативність його діяльності. Процес розширеного відтворення об'єктів майнового потенціалу невіддільний від процесу їх нагромадження, тобто утворення національного багатства. Для забезпечення розширеного відтворення необхідно створювати все більш нові та досконалі засоби виробництва для все більшої кількості працюючих. Отже, для цього необхідно частину прибутку перетворити на об'єкти майнового потенціалу або ж нагромадити, тобто капіталізувати додаткову вартість (прибуток).

Звужене відтворення характеризується повторенням об'єктів потенціалу в обсягах, що є меншими, ніж у попередньому періоді. Саме даний вид відтворення є характерним для періоду економічних криз, коли підприємства змушені споживати повністю новостворену вартість. Певною мірою звужене відтворення об'єктів майнового потенціалу є наслідком призупинення надходжень інвестицій, дії недосконалої амортизаційної політики, збитковості і неплатоспроможності суб'єктів господарської діяльності. Слід зазначити, що ефективно просте та розширене відтворення потенціалу характерне прибутковим господарюючим системам. Якщо підприємство має збитки або є банкрутом, воно має «базовий» рівень внутрішнього відтворення потенціалу. Суб'єкт господарювання може використовувати зовнішні джерела відтворення, але за них треба додатково платити.

Дослідження показали, що на відтворення майнового потенціалу впливає ряд факторів:

1. Стадія розвитку підприємства та його потенціалу. Залежно від того, на якій стадії розвитку знаходиться підприємство, виникає необхідність в залученні майнових об'єктів та в обсягах відтворення. Якщо розглянути класичний чотирьохфазний життєвий цикл підприємства, то можна зробити висновок, що на стадії народження у відтворенні об'єктів майнового потенціалу немає необхідності, оскільки вони щойно сформовані і ще морально й фізично не зношені; стадія юності характеризується зростанням обсягів господарювання підприємства та його потенціалу, на цьому етапі виникає необхідність в залученні додаткових майнових об'єктів та здійсненні розширеного відтворення інноваційного типу. Даний вид відтворення характерний й для наступної стадії -стадії розквіту. Така стратегія відтворення змінюється на стадії зрілості (стагнації), коли підприємства для оновлення об'єктів майнового потенціалу використовують звужене відтворення.

2. Державна політика, яка реалізується шляхом податкової, грошово-кредитної та амортизаційної політики. Реформування податкової політики має передбачати зниження податкового тиску при дотриманні принципу рівномірності оподаткування. Щодо майнового потенціалу, то безпосередній вплив на його відтворення здійснює податок на прибуток, тому що залежно від його ставки регулюється обсяг чистого прибутку підприємства, який залишається у його вільному розпорядженні і може бути використаний для відтворення об'єктів майнового потенціалу. Грошово-кредитна політика впливає на

відтворення об'єктів майнового потенціалу через регулювання інфляційних процесів в країні та шляхом встановлення НБУ рекомендованих процентних ставок банківських кредитів. Зростання темпів інфляції впливає на спроможність підприємств до відтворення їх майнового потенціалу – вона знижується. Те саме відбувається і коли зростають процентні ставки за кредитами, оскільки господарюючі суб'єкти не можуть залучити тимчасові грошові ресурси для оновлення та інноваційного розвитку власних майнових об'єктів. Амортизаційна політика формує економічний механізм утворення джерел фінансових ресурсів цільового призначення, які мають бути використані на оновлення об'єктів майнового потенціалу.

3. Активізація горизонтальних господарських зв'язків між багатьма підприємствами і організаціями або вдосконалення територіальної організації виробництва. Даний напрям реалізується через утворення об'єднань господарюючих систем, які поєднують рухомі та нерухомі майнові ресурси і таким чином створюють передумови для отримання в майбутньому переваг для відтворення об'єктів майнового потенціалу, які набагато перевищують можливості окремо взятих підприємств. Об'єднані підприємства з більшою ефективністю можуть здійснювати відтворення як за рахунок самофінансування, так і залучаючи зовнішні інвестиції.

4. Стан об'єктів майнового потенціалу. Кількісний та якісний стан майнових об'єктів безпосередньо впливає на обсяги необхідного відтворення, його вид та джерела здійснення. Майновий потенціал, який містить морально та фізично зношені засоби, вимагають більших інвестицій, акумуляції внутрішніх джерел фінансування та розширеного типу відтворення. Об'єкти ж майнового потенціалу, які утворені та використовуються на основі інноваційної моделі розвитку, потребують значно менших інвестиційних вкладень.

5. Ефективність господарського потенціалу. Майновий потенціал підприємства реалізується в процесі діяльності останнього через величину господарського потенціалу, який відображається випуском (доходом, виручкою), чистим доходом та елементами доданої вартості підприємства. Найбільш оптимальні результати відтворення об'єктів майнового потенціалу можливі за умови максимальної економічної віддачі цих об'єктів в процесі господарювання.

6. Розвиток орендно-лізингових відносин. У підприємств для формування об'єктів майнового потенціалу часто не вистачає власних коштів, інвестиційних ресурсів і можливостей залучити зовнішніх інвесторів. Розв'язати такі проблеми можна за умови використання лізингу, який є специфічною формою фінансування капіталовкладень і може певною мірою бути альтернативою банківському кредитуванню.

7. Науково-технічний прогрес. Використання підприємствами нової техніки, технологій та інформаційних систем дає можливість з більшою продуктивністю та якістю здійснювати оновлення майнового потенціалу.

На основі викладеного вище можна зробити висновок, що відтворення об'єктів майнового потенціалу є системним процесом, продуктивне використання якого дає можливість в цілому розвиватись суб'єкту господарювання. В сучасних непростих умовах господарювання, підприємства для покращення власного фінансово-господарського потенціалу мають застосовувати інноваційне розширене відтворення об'єктів майнового потенціалу, що дасть можливість оптимізувати ефективність формування та використання даних об'єктів.